List 50. **NOVICE** Tečaj XLI.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 12. decembra 1883.

Obseg: Pitanje govedi. — Gospodarske stvari iz dež. zbora kranjskega. (Dalje.) — Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske 21. novembra l. 1883. (Dalje.) — Gospodarske novice. — XIX. občni zbor Matice Slovenske 5. dan decembra 1883. — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Državni proračun za 1884. leto za kraljestva in dežele zastopane v državnem zboru, po predlogu vlade. — Podoba (povest). (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Pitanje govedi.

Spisal —c.

V začetku pitanja, dokler se mišice polnijo z mesnim sokom, pitanje najbolje napreduje; pozneje, ko se začne tudi mast nabirati, gré uže počasneje, in nazadnje se goved le malo poredi, ker se vodeni deli živalskega telesa začno nadomestovati z bolj lahko mastjo.

Iz zadnje rečenega se razvidi, da se goved še zmerom debeli, če tudi na teži toliko ne pokaže. Iz vsega pa sledi, da popolnem pitana žival le takrat primeren dobiček dá, ako se jo ne samo po teži, ampak tudi po kvaliteti prodá, to je, za dovršeno opitano goved vtežna jednota bolje plača, kot na pr. za napol vpitane.

V druzih slučajih stori se bolje, živali takoj prodati, ko se počasno pitanje prične.

Z ozirom na to, katero krmsko sredstvo je pri pitanju glavno, imamo pitanje z mlekom, zeleno krmo, senom, zrnom itd. Z mlekom se pita le teleta, to se ve da le tam, koder se zamore meso pitanih telet primerno draže prodati. Tacemu teletu se dá, ko je enkrat 3 mesece staro postalo, mleka kolikor ga hoče, pa prav nič sena ali slame, še celó varovati se jih mora pred tako krmo. Pitanje se pa s tem zamore pospeševati, da se teletu na dan en do dva jajca dá. V poprek se računi, da 10 litrov mleka teleta za 1 kilogr. težjega storé.

Z zeleno krmo ne more se nikdar popolnem odebeliti. Pri tem pitanji je paziti, da krma ni preobležana. Priporoča se, med zeleno krmo seno ali slamo vmes rezati.

Sè senom ali otavo se prav dobro goved opita, to je, da je to pitanje dolgotrajno in da se veliko krme porabi.

Surovi krompir se le tam dobro za pitanje porabi, koder je živina na njega navajena. Kuhani krompir je zmirom dober. Pitanje z zrnom ni primerno, ker se njih dragi ogljenčevi hidrati v drugih krmskih sredstvih ceneje dobi.

Oljnate preše, otrobi, strto žito se najbolje krmi v podobi gorke, osoleče, sredno redke vodene zmesi. Izvrstno pitanje je ono s pivovimi tropinami, ter se jih smé zraven sena ali slame do 8 kilogramov žive teže porabiti.

Koliko časa da pitanje traja, je odvisno od krme, od posamezne živali, in tudi koliko da je žival bila uže vdebelena, ko smo pričeli pitati. Glavni pogoj pitanja je točnost in red v krmenju, ker le na ta način je mogoče, v primerno majhnem času veliko krme v žival spraviti. Da zamore živina s tekom jesti, naj se jo večkrat na dan napaja. Napajanje naj se zmirom v hlevu godi, nikakor se jih naj pa ne goni na vodo, ker skakanje, dolga pot itd. hitro pitanje ovira.

Sicer se pa ne sme taki govedi na noben način mir motiti, zato je tudi dobro, da so hlevi bolj temni. Pozimi je treba skrbeti, da je hlev dovelj gorak.

K zaželenemu vspehu pripomore tudi zmerno soli, ki se je krmi dodene.

Goved, katero pitamo, je treba zmirom snažiti; toliko bolja je delavnost, kaže z ozirom na izpuhtenje, toliko bolje je prebavanje in hitreje se pita. Stelje tudi taka goved več potrebuje, ker ona dosto več gnoja naredi.

Pri izberi govedi za pitanje naj se ozira na sledeče:

Goved naj bo:

1. Drobnih kosti, nizkih nog, dolgega in globokega života, širokih prs;
2. srednje starosti, dalje
3. da so možke živali skupljene;
4. zdrave;
5. da ni prekumerna, kajti taka goved porabi veliko krme, predno se začne debeliti.

Občni zbor c. k. kmetijske družbe kranjske

21. novembra l. 1883.

(Dalje.)

Na ta vprašanja odgovoril je glavni odbor, da je za vcenitev takega postavnega načrta treba nadrobnega poznanja dotičnih krajev našega Krasa, enako pa tudi temeljitih gozdarskih vednosti, da bode najbolje v ta namen sklicati enketo, v kateri naj bi bili strokovnjaki in z razmerami našega Krasa dobro soznanjeni gozdarji in gospodarji iz okraja postojnskega, nadalje c. k. okr. glavar postojnski, zastopniki visoke deželne vlade, de-

želnega odbora, kmetijske družbe in pa c. kr. deželni gozdarski nadzornik, ker bi se po tej poti predmet najhitreje in najbolj prav rešil.

Potem se oglasi odbornik dr. Poklukar ter pojasni, kako je sodil o tem vprašanji gospodarski odsek deželnega zbora. — Vlada sama izrekla se je za to, da naj se še ne sklene koj taka postava za pogozdovanje Krasa, kakoršna veljá za Trst in Gorico. — Enketa, katero je priporočil glavni odbor kmetijske družbe, sklicala se bode še to zimo, da o postavi izreče svoje mnenje. — Poglavitna naloga pa bode načrt te postave skupaj pretresavati s postavo o razdelitvi pašnikov, katera se pričakuje tudi za prihodnje zasedanje deželnega zbora.

Pri tem skupnem pretresavanji obeh postav rešiti bode pred vsem vprašanje, ali naj se v postavi za pogozdovanje Krasa ozira tudi na vse druge h Krasu v pravem pomenu ne spadajoče goličave in zapuščene pašnike ali ne.

Gospodarski deželno-zborski odsek bil je mnenja, da naj ta postava ima veljavo samo za pravi Kras, ker vsi drugi pašniki v deželi zboljšali se bodo gotovo brez posebnih stroškov kmalu, kakor hitro se razdelé in to zgodilo se bode toliko hitreje, ako slavna vlada, kakor je uže obljubila, napravi razun glavne drevesnice v Ljubljani, še nekatere v posameznih okrajih in potem oddajenja sadik gozdnega drevja občinam in posameznim posestnikom brezplačno.

Zbor sprejel je vsa ta pojasnila.

Dalje poroča gosp. Robič, da se je gosp. Anton Ogulin iz Novega mesta ponudil, v Št. Petru pri Novem mestu podučevati v kmetijstvu. To se je naznanilo c. k. deželni vladi.

Deželni šolski svet dovolil je to podučevanje in ministerstvo za poljedelstvo sprejelo je to naznanilo z zadovoljnostjo. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari iz deželnega zbora kranjskega.

(Dalje.)

Potem so sledila poročila o uvrstenji, preložitvi in podporah za druge ceste in pa o sedanjem stanu dolenjske železnice in pa železnice iz Loke v Trst. O železnični postaji pri radoljškem mestu pa je došlo med zborovanjem z Dunaja veselo poročilo, da je ministerstvo to postajo dovolilo in da se priprave v ta namen brez zamude naročé.

O vsem tem poročilu sklenil pa je deželni zbor oziraje se posebno gledé občil na zeló zanemarjeno dolenjsko stran poleg sklepov o napravi železnic sledeče nasvete:

1. Slavna c. kr. vlada se vnovič naprosi, da po vsi moči pospeši vse potrebno za cestno zvezo med Poljansko dolino in Cirknem.

2. Deželnemu odboru se naroča, da poizve in skuša odstraniti zapreke izpeljave ceste med Pijavo Gorico in Želimljami.

3. Deželnemu odboru se naroča, da se obrne do slavne c. kr. vlade za državno podporo za fundiranje ceste med Sodražico in Podklancem in preložitev ceste čez goro Bonco.

4. Slavna vlada se naprosi, da preloži državno dolenjsko cesto čez Gorjance in druge klance med Ljubljano in Novim mestom.

5. Dovolitvi podpor in posojil iz deželnega zaklada cestnim okrajem idrijskemu, logaškemu, radoljškemu in litijskemu se pritrjuje.

6. Dovolijo se cestne priklade sledečim cestnim odborom: 19% priklada cestnemu odboru škofjeloškemu in 15% priklada cestnemu odboru radoljškemu.

7. Deželnemu odboru se naroča, da ostro pazi nad gospodarstvom cestnih odborov, da preiskuje, če so se dohodki iz priklad porabili v prave namene, in nadzoruje ravnanje z okrajnimi cestami.

8. Druge točke §. 6. letnega poročila se vzamejo na znanje.

Poslanec prof. Šuklje se oglasi in govori tako:

Prav hvaležen sem upravnemu odseku, da je to zadevo v razgovor spravil in mi s tem dal priliko, da pojasnujem nekoliko cestne razmere v črnomeljskem okraji, v naši „Beli Krajini“. Gospôda moja, skoraj je 510 let, odkar je ta pokrajina pridružena naši Kranjski, ali kako malo je v celi tej dolgi dobi storila naša dežela, kako malo je storila država za ubogi narod onstran Gorjancev! Ves črnomaljski okraj šteje po zadnjem številjenji 29.988 duš; narod je krepak, nadarjen, za vsako delo spreten, ali nihče se ne briga za njegovo revo, nikdo se ne ozira na njegove želje in nadloge! Povsod drugod se razvija svet in napreduje, le med Belokranjci imamo še avitične razmere kakor po drugih deželah v časih Marije Terezije ali cesarja Jožefa II.

To Vam bode posebno jasno, ako si nekoliko ogledate cestne zveze v črnomeljskem okraji. V tem oziru bi Vam lahko pripovedoval nekatere podrobnosti, o katerih bodete sodili, da so nemogoče v našem stoletji. Tako na pr. je v črnomaljskem okraji vas Brezovica, oddaljena od črnomaljskega mesta, od sedeža političnih in pravosodnih uradov kake dobre 2 uri peš hoda. In znate li, gospoda moja, koliko časa da potrebuje pismo, katero s pošto pošljete iz Črnomlja v Brezovico? Nič manj nego 3 dni! Kajti romalo bode čez Novomesto v Ljubljano, iz Ljubljane v Kočevje in še le od tod čez Koprivnik v Brezovico. To so fakta, katera se godé na Belo-Kranjskem dandanes, v XIX. stoletji, v dobi para in elektrike!

Pred nekaj leti vršila se je v ravno tej deželni dvorani zanimljiva razprava o vtelesenji Žumberka. Takrat se ni nikdo bolj navdušeno potegoval za inkorporacijo tega okraja nego g. poslanec Dežman. Sè živo fantazijo slikal nam je hrvatske sosede, kateri stegavajo lakomne roke doli iz Gorjancev ter se konečno v istini polasté vsega sveta med Krko in Kolpo. Ko sem jaz čital zanimivi razgovor, se mi je vendar dozdevalo, da stvar ni po vsem prazna. Gotovo je sicer, da nam nevarnost ne preti od pasivnega Žumberka, pač pa obstojí nevarnost v tem, da se dosihmal ni nič storilo, da bi se geografično ločena Bela Krajina v gospodarskem oziru zvezala z mater-zemljo, z našo Kranjsko!

Črnomaljski okraj loči od dežele kranjske pogorje Gorjancev, katero dela razvodje med Krko in Kolpo. Čez njegovo sleme drži državna cesta in ta cestna proga, katera veže Novomesto z Metliko, posreduje ob enem skoraj ves promet, kar ga ima metliški okraj z ostalo Kranjsko. Ali kaka je ta državna cesta? Smelo trdim, da je pravi unicum v celi državi! Ako imamo po drugih državnih cestah brežine le 2—3, k večemu pa 6 palcev, nahajajo se po tej cesti brežine 15—18 palcev. Najhujša je strmina na kranjski strani; ako si ogledate karto generalnega štaba, videli bodete, da se od tako zvanega „Zajca“ gori do „Straže“, tedaj na komaj 2 kilometra daljave cesta vzdiguje od 340 in do 570 met. nadmorske višine. Naravno je tedaj, da je vsled te silne strmine cesta nevarna za navadne vozove in v lepem poletnem času. Kako pa je pozimi, kedar je cesta z ledom pokrita in za tovorne vozove? Takrat

smemo reči, da nima metliški okraj nobene zveze več s kranjsko deželo.

Ta neizrečeno slaba cestna zveza pa ima žalostne posledice za gospodarski razvoj celega črnomaljskega okraja. Bela Krajina, zlasti metliška sodnija, sama na sebi ni tako revna; med njenimi pridelki imenujem v prvi vrsti metliško vino, katero je od nekdaj na dobrem glasu po vsem Kranjskem. Vinogradov imajo vsega skup 3747 oralov in zlasti v Drašičah, Semiču itd. raste zdrava naravna kapljica, katero so radi kupovali krčmarji iz vsega Kranjskega. Ali odkar so naše sosedne dežele, Istra, Hrvatska in Štajarska sè železnicami zvezane s Kranjsko, se skoraj noben kupec več ne prikaže v Metliko, kajti vsak se boji nevarne vožnje čez Gorjanec in visoke voznine. Kako neugodno Gorjanec vpliva na voznino, razvidi se iz sledečih številk. Za metričen cent blaga plača se ravno toliko iz Novega mesta v 72 km. oddaljeno Ljubljano kakor v Metliko, navzlic temu, da je iz Metlike v dolenjsko metropolo le 24 km. In ravno tako znaša voznina iz Metlike v Karlovec le 70 krajc., dasi je Karlovec oddaljen dve poštni postaji ali 40 km. To vam je jasen dokaz, gospoda moja, da je Bela Krajina uže sedaj v gospodarskem oziru deloma odvisna od sosedne Hrvatske, naravna posledica pa gospodarske zavisnosti je prej ali slej tudi politična odvisnost.

Povdarjal sem, da je nesrečna izpeljava državne ceste prava nezgoda za celi okraj. Vsled tega propada kmetijstvo, je uničena kupčija. Stopite doli, gospoda moja, med Belokranjce in prepričali se bodete, da ne pretiravam. Iz vseh ust čuli bodete le eno željo, le eno pritožbo: „Dajte nam vsaj ceste, ako ne dobimo železnic!“ Jaz sem sicer uverjen, da bode cesta čez Gorjanec ohranila svoj pomen tudi tedaj, kedar se bode nam Dolenjcem uresničila naša najiskrenejša želja, kedar bode dolenjska stran z Ljubljano zvezana po železnici — ali toliko je gotovo uže dandanes, da je životna potreba za črnomaljski okraj, da se preloži cesta čez Gorjanec. Ne bodem se spuščal v to, na kak način da se ima to izvršiti, ali naj se cesta v serpentinah izpelje čez dosedanji prelaz ali naj se poišče druga proga čez Ruperčevo, Uršno selo, Dolenje Laze v Semič, kjer je prehod za 100 m. nižji. O tem bodejo razsojali strokovnjaki, državni tehniki. Moja naloga je bila le, da sem slavno zbornico opozarjal na to eminentno potrebo. In tedaj prosim slavno zbornico, da sprejme odsekov predlog, gospodu deželnemu predsedniku pa, katerega Belokranjci uže težko pričakujejo, da bi se enkrat osobno prepričal o njih težnjah in nadlogah, prav živo priporočam to zadevo, s prošnjo, da jo blagovoli z vplivno besedo podpirati na kompetentnem mestu. (Živahna pohvala.)

Gospodarske novice.

* *Prav zanimive številke* kaže nam štatistika o vknjiženih dolgovih v naših dežalah. Dežele ločijo se v tej zadevi v take, katere imajo še nepopolne zemljiške knjige. V deželah prve vrste bil je dne 31. decembra leta 1881. stan vknjiženih dolgov ta:

			goldinarjev	
Na Nižeavstrijskem	vknjiž.	dolga	581	milijonov
„ Gornjeavstrijskem	„	„	140	„
„ Solnograškem	„	„	36	„
„ Štajarskem	„	„	258	„
„ Koroškem	„	„	64	„
„ Kranjskem	„	„	65	„
„ Tirolskem	„	„	158	„
„ Českem	„	„	1012	„
„ Moravskem	„	„	296	„
„ Šleskem	„	„	79	„

V deželah z nepopolnimi zemljiščnimi knjigami bil je stan vknjiženih dolgov ta:

			goldinarjev	
Na Primorskem	vknjiž.	dolga	57	milijonov
„ Gališkem	„	„	246	„
v Bukovini	„	„	23	„
na Dalmatinskem	„	„	14	„

Skupaj okroglo nad 3060 milijonov gold.

Gledé vknjiženih obresti uvrsté se omenjeni dolgovi tako-le:

Pri deželah prve vrste bilo je:

		goldinarjev	
brez obresti vknjiženih		506	milijonov
po 1—4%	„	142	„
nad 4—5%	„	781	„
„ 5—5½%	„	144	„
„ 5½—6%	„	936	„
„ 6—7%	„	125	„
„ 7%	„	87	„

V deželah druge vrste pa:

		goldinarjev	
brez obresti vknjiženih		42	milijonov
po 1—4%	„	17	„
nad 4—5%	„	107	„
„ 5—5½%	„	13	„
„ 5½—6%	„	94	„
„ 6—7%	„	32	„
„ 7%	„	33	„

Slovenska Matica.

XIX. občni zbor Matice Slovenske

5. dan decembra 1883.

Ko se je v čitalnični dvorani zbralo nad 60 družbenikov, otvori gosp. predsednik Grasselli zborovanje, pozdravi došle člane, potem pa navaja razloge in okoliščine, ki so uplivale, da se zbor po pravilih ni sklical v poletenskem času, ampak še le sedaj. V prvi vrsti uplivala je v tej zadevi jako znamenita slavnost 600letnice, pri kateri so bili vdeleženi vsi zastopi, vsa društva. Pozneje o počitnicah tudi ni kazalo sklicati zbor, in odložilo se je na početek šolskega leta v nadi, da so dotle društvene knjige gotove. Žal, da smo se tudi v tem varali in morali čakati še nekoliko tednov. Sploh je „Matica“ z izdavanjem in pošiljanjem knjig zaostala že nekoliko let. Da se odpravi ta nedostatek, sklenil je odbor letos poslati družabnikom knjige skupaj za leto 1882/83. in v bodoče nadejati se je rednega izdajanja in pošiljanja.

Predsednik Grasselli popisuje potem, kako se je „Matica“, izdavši prelep „Spomenik“, katerega posebno krasen izvod se je poklonil Nj. Veličanstvu, udeležila slavnosti na dostojen in primeren načín, kako je bila odborova deputacija v avdijenci sprijeta in kako milostljivo se je izrazil presvitli cesar pri tej priliki. Poudarjaje, da „Matica“, kot naš prvi literarni zavod, tudi v tej zadevi ni zaostala, marveč storila, kar zahteva njena čast, prestopi se potem k 2. točki dnevnega reda: Letno poročilo o odborovem delovanji od 1. maja 1882. do konca oktobra 1883. leta.

Poročevalec profesor Senekovič poročal je tako:

„Slavna gospoda! Podrobno poročilo o delovanji „Matice Slovenske“ daje vam odbor v svojem „letopisu za leto 1882 in 1883“; dovolite, da vam iz tega poročila povzamem le najvažnejše točke.

*

Od zadnjega vélikega zbora, ki je bil 14. junija lanskega leta, do tega velikega zbora sošel se je Matičin odbor šestkrat k po več ur trajajočim sejam in sicer 5. julija, 21. oktobra lanskega leta, 10. jan., 4. aprila, 3. oktobra in 10. novembra t. l. Dnevni red seje dne 10. novembra je bil toliko obsežen, da je odbor to sejo moral nadaljevati dne 19. novembra. Razen tega shajala sta se književni in gospodarski odsek še posebej. Književni odsek je imel svoje posebne seje dne 8. julija 1882 l., 31. januarija in 12. marca t. l.; gospodarski odsek pa se je shajal vsakokrat, kedar je bilo treba kako gospodarsko zadevo hitro rešiti.

Sej so se udeleževali navadno le ljubljanski odborniki, izmed vnanjih odbornikov prišla sta le dva, vsak po enkrat k sejam; dva druga vnanja odbornika pa sta stavila pismene nasvete, o katerih je potlej odbor v svojih sejah konečno sklepal.

Glavna skrb odboru je bila, kakor druga leta, tudi letos ta, da bi dobili gg. matičarji dobrih in primernih knjig, in kolikor moči o pravem času. Ali se je odboru posrečilo to svojo nalogo gg. matičarjem v zadovoljnost rešiti ali ne, o tem blagovolite svojo sodbo izreči. Vendar smemo vam dati zagotovilo, da si je odbor svest, da je storil toliko, kolikor je pri obstoječih razmerah storiti mogel.

Kakor se je že po časnikih naznanilo, dobé gg. matičarji to leto: 1. letopis za leti 1882. in 1883.; 2. „Turgenevljeve Lovčeve“ zapiske, poslovenjene po ranjkem Remci, I. del, in 3. Spomenik.

Vse te knjige računijo se gg. matičarjem za dve leti, za leto 1882. in 1883. Vsled tega je pričakovati, da bodo gg. matičarji odslej dobivali svoje knjige vsako leto o pravem času.

Odbor je sicer s prva nameraval knjige za l. 1882. izdati posebej, in sicer je imel v mislih: a) Letopis, b) Turgenevljeve „Lovčeve zapiske“ I. del, c) Macunovo „Književno zgodovino slovenskega Štajerja“, ako pisatelj rokopis glede jezika tako popravi, kakor odbor zahteva, d) Spomenik.

Gledé „Spomenika“ je književni odbor v svoji seji dne 8. julija sklenil, in ves odbor v svoji seji dne 21. oktobra ta sklep tudi odobril, da se vanj sprejemajo slavnostne pesni, zanimljive epizode iz življenja slavnih Habsburžanov, znanstvene razprave o razmerah kranjske dežele s Habsburžani, ter da se ima ta knjiga Nj. Veličanstvu slovesno pokloniti. Da odbor svoj smoter v zaželjeni meri doseže, objavilo se je 19. novembra slovenskim pisateljem vabilo na sodelovanje v tem Spomeniku. To vabilo je imelo prav povoljen uspeh. Ker je odbor bil sklenil Spomenik Nj. Veličanstvu pokloniti, bilo je neobhodno potrebno poleg njega notranje vrednosti skrbeti tudi za krasno vnanjo obliko. Vsled tega se je odboru primerno zdelo „Spomenik“ tiskati s posebnimi črkami in v drugem formatu. Za tisk Spomenika v tej obliki, kakor je odbor zahteval, oglasila se je edina tiskarna Kleinmayr & Bamberg, kateri se je tisk izročil, ko je bila obljubila, da si naroči na svoje stroške celo novih črk. G. mestnega inženirja Duffé-ja pa je odbor naprosil, da je narisal vse inicijale in okvirne ozaljške in izdelal podroben načrt za kaseto, v kateri se je Spomenik Nj. Veličanstvu poklonil. G. inženir je vse delo blage volje prevzel ter tudi izdelovanje kasete ves čas osobno nadzoroval. — Da je delo gosp. mestnega inženirja krasno in okusno, prepričali ste se, gospôda, gotovo sami, ko ste to delo v tukajšnji veliki realki bili ogledovali, kjer se je bilo za nekoliko časa razstavilo.

Vsled te krasne vnanje in notranje oprave pa se je Spomenik podražil bolj nego je bilo odboru ljubo; — a Spomenik pa je postala knjiga, katero izroča odbor gg. matičarjem z nekakim ponosom, trdeč, da je to jedna najlepših, če ne najlepša knjiga, ki se je doslej v slovenskem jeziku bila izdala.

Ta dragacena knjiga je bila vzrok, da je odbor določil, da se imajo vse letos izdane knjige gg. društvenikom šteti za l. 1882. in 1883. Gg. matičarji pa ne trpé s tem nikake škode, kajti vse knjige so vredne 8 gld. 50 kr., med njimi Spomenik sam 5 gld.

Omenil sem že, da je odbor s prva nameraval letos izdati tudi Macunovo „Književno zgodovino slovenskega Štajerja“. Dovolite, da o tej knjigi izpregovorim nekoliko besed. Pisatelj Macun je imel v svojem rokopisu nekatere jezikovne posebnosti, katerih odbor zarad jednoličnosti v matičnih spisih ni mogel sprejeti. Odbor je torej od gosp. pisatelja zahteval, naj spisu jezik toliko izpremeni, kolikor odbor želi; drugače bi se spis ne mogel sprejeti. Predno so še te obravnave med gosp. pisateljem in odborom bile dognane, poslal je društveni tajnik rokopis v tiskarno. Ko je odbor bil o tem postopanji tajnikovem v seji dne 10. januarja t. l. zvedel, bili ste stavljeni že dve tiskani poli. Na to je odbor sklenil stavljenje knjige ustaviti, g. pisatelju pa naznaniti, da se knjiga še le leta 1884. izda, ako on zahtevanim izpremembam privoli. Da se denar po nepotrebnem ne troši in ker je tiskarna črk potrebovala, hotel je odbor že stavljeni dve poli to leto dati na čisto natisniti in shraniti, vso knjigo pa še le l. 1884 izdati. G. Macun pa odbora ni prav umel, kajti je protistiral, da bi odbor njegovo delo v oddekih izdajal, ter je precéj osorno terjal razrušenje stavljenih dveh pol in svoj rokopis nazaj. Odbor je njegovi želji nemudoma ustregel ter s tem končal to zadevo, o kateri se je nekoliko časa precej veliko govorilo in matičenemu odboru podtikalo, kakor bi bil hotel g. prof. Macunu nagajati.

(Dalje prih.)

Spomini

na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Sedanjo loretsko cerkev pričel je bil zidati papež Pavel II., katero delo in olepšanje Marijine hišice nadaljevali so njegovi nasledniki neutrudno skoz 70 let. Ko je bilo prekrasno svetišče dovršeno, sledilo je temu zidanje druzih zgradb, namreč: prenočišča za revne in bolnišnice za bolne romarje. Skrbelo se je tudi za stanovanje gg. duhovnikov. Pa tudi za dušni blagor romarjev in loretskih stanovnikov skrbeli so papeži v obilni meri. Podelili in zagotovili so obiskovalcem svete hišice mnogotere odpustke; vstanovili so 28 korarij, in vsem tem prečastnim gg. kanonikom bila je izročena naloga, opravljati službo Božjo, ter romarje oskrbovati duševno. Sozidali so hišo za stanovanje dvanajsterih dečkov, kateri naj bi kot pevci poveličevali službo Božjo. Vtemeljili so dalje kolegij za čč. gg. očete iz družbe Jezusove. Tudi lastno škofijo dobilo je Loretto.

Z olepšavo Lorette napredoval je tudi božji pot. Na sto tisoč prihajajočih romarjev šteje se vsako leto; med temi je nenavadno veliko čč. gg. duhovnikov. K Marijinim praznikom prišlo jih je včasih uže toliko, da se je na en dan opravilo po štiri sto sv. maš. Samih svetnikov, to je oseb, ki se zdaj uže častijo kot svetniki, obiskalo je ta sveti kraj okolo 160. Med njimi bili so na pr. sv. Frančišek Saleški, sv. Ignacij Lojolanski, sv. Frančišek Ksaverij, sv. Alojzij, sv. Jožef Kupertinski, sv. Benedikt Labre in drugi.

Slavni sv. Karol Boromej priromal je bil peš v Loretto, ondi pridigoval, delil z lastno roko romarjem sv. obhajilo, in eno celo noč premolil čisto sam v sveti hišici. Sv. Alfons Ligvori mudil se je 14 dni v Loretti. Število sv. očetov papežev, ki so Loretto obiskali, v sveti hišici opravili daritev sv. maše, ter odlikovali jo z odpustki in darovi, je 57. Čudovito ozdravljenje, ki so ga dosegli v Loretti neumrljivi rajni papež Pij IX., je gotovo mnogim znano; sledi naj zapisano vendar tudi še v pričujočih „Spominih“. Kot mladeneč bili so oni hudo bolni: metála jih je božjast (ali kakor v nekaterih krajih pravijo: imeli so bolezen sv. Valentina). Ta nadloga je bila tim žalostnejša, ker jih je nesposobne delala za duhovski stan, v katerega so vstopiti želeli. Papež Pij VII., kateremu so mladi grof Mastai Feretti (rodovinski priimek rajn. Pija IX.) potožili svojo težko nadlogo, svetovali so mladenču, naj se izroči Najsvetejši Devici. Mladi Mastai napotili so se k milostpolni Materi Mariji v Loretto, ter zaobljubijo se popolnem v službo nebeške Kraljice, ako jim sprosi telesno zdravje. In glej! sad prečudnega vslišanja: od tistega trenutka prijenjala je bolezen za vselej. Na pr. čez 40 let nahajal se je oni mladi romar zopet v Loretti; a tabart ne več kot bolni in nadložni mladeneč, ampak kakor najviši poglavar Cerkve: papež Pij IX. prišli so, Mariji zahvalit se za milost, ki jo jim je sprosila v mladenških letih.

Tudi sedanji sv. oče Leo XIII. bili so uže na romanji v Loretti.

Kardinalov, nadškofov in škofov obiskalo je Loretto uže brez števila. Samo leta 1857. je bilo ondi meseca junija: 67 škofov, in sicer 18 iz Laškega, 20 iz Francoskega, 12 iz Amerike itd.

Pa ne le cerkveni prvaki, ampak tudi svetovne najviše osobe odlikovale so uže loretsko Marijino hišico s svojim obiskovanjem. Kraljev in cesarskih vojvod, kolikor je znanih po imenu, obiskalo je Loretto uže okoli 30, in ti so bili iz Avstrije, Španjskega, Ruskega, Pruskega itd. Celó rajni laški kralj Viktor Emanuel prišel je bil v Loretto na romanje. Cesaric, kraljic, vojvodinj in kraljevih hčeri je bilo na tem božjepotnem kraji uže od vseh strani sveta. Naša preslavna cesarska rodbina postavila si je v Loretti stalni duševni spominek za vse prihodnje čase s tem, ker je ustanovila za vsaki dan skoz celo leto sv. mašo, ki se bere v sveti hišici na njen namen.

Še enega loretskega romarja morem omeniti, katerega slavno ime pozna vsaki Avstrijanec, namreč nepozabljivega vojskovodje grofa Radecki-ja. Marsikdo je morda uže čul, kako vneti Marijin častilec da je bil on. Spominjam se, kaj se je sploh govorilo o njem, predno so se bile začele na Laškem vojske l. 1848. in 1849. Ker mu je bilo izročeno čez avstrijska bojna kardela v Italiji viši poveljstvo, je baje on poslal na vse bolj znane in sloveče Marijine božjepotne kraje denarje v namen: naj bi se brale sv. maše v Marijino čast, ter za srečen izid vojske. In sad ta, kakov je bil? Bojna zgodovina avstrijska šteje le malo tako slavnih in zaporednih zmag, kot jih je privojevala čez svoje sovražnike ravno v letih 1848. in 1849. v Italiji. In da je te zmage pripisoval slavni Radecki pomoči in predprošnji Marijini, očiten dokaz je to, da je bil po končani vojski romal tudi on v Loretto na Božji pot. Kot zgodovinsko drobtinico naj omenim, da je bila med vojaki, ki so slavnega vojskovodjo spremili kot častna straža v Loretto, tudi ena kompanija (če ne celó batalijon) našega kranjskega 17. peš-polka. Tudi eden mojih rojakov in sorodnikov nahajal se je med tem srečnim številom, in še zdaj shranjujem kot dragi spominek mali molek, ki mi ga je kot „odpustek“ prinesel iz Lorette.

Ure naše navzočnosti na slovečem Božjem potu potekle so bile, žali! le prenaglo; in treba nam je bilo misliti na odhod. Uže na zadnje trenutke opozorjeni smo bili po nekem so-romarju, da doli pri glavnem cerkvenem vhodu razdeluje nekdo podobice loretske Matere Božje, na katerih je pod sliko natisnjen „Attestazione“, to je spričalo opravljenega romanja na tem svetem kraji. Hiteli smo toraj tudi mi poiskati si tega spričala, na katerem je bila sicer natisnjena pri dnu beseda „gratis“, to je, brezplačno; toda od nas se je zahteval v plačilo italijanski sold. Brez ugovora smo spolnili človečetu njegovo zahtevanje, potem pa se podali nazaj gori k zakristiji, kjer nam je eden izmed gg. redovnikov (Minorit), ki je ondi mende nalašč čakal na to. prilepil ter s cerkvenim pečatom pritrdil nad glavo Marijine slike odrezek črnega pajčolana. (Zakaj to, ne vem.) Ta pajčolan je zakrival vso Marijino sliko po sredi dol. Nek drugi g. redovnik blagoslovil nam je naše nakupljene spominske malenkosti. (Dalje prih.)

Politične stvari.

Nova ustava bolgarska.

Knez Aleksander I. proglasil je dne 17. novembra t. l. manifest, v katerem predlaga narodnega sobranja premembo poglavja XIII. in XIV. ustave trnovske. Načrt premembe se glasi:

1. Na podlagi členov 146, 167 in 168 ustave spremenijo se nje poglavja XIII. in XIV.

2. Sprememba je sledeča:

Poglavje XIII. člen 85. Narodno sobranje knježevine bolgarske je ali „redno“ ali „veliko“.

1. Redno sobranje obstaja iz narodnega sobranja in druge zbornice.

2. Veliko narodno sobranje sestavi se po združenji narodnega sobranja in druge zbornice.

Poglavje XIV. Narodno sobranje in druga zbornica.

Člen 86. 1. Narodno sobranje obstaja iz poslancev, katere volijo volilci neposredno in tako, da se na 20.000 prebivalcev obojega spola voli en poslanec. Poslanci narodnega sobranja volijo se na štiri leta. Volilci so vsi bolgarski državljani, ki so stari nad 21 let, ki so v posestvu nepremičnine in kateri vživajo državljanske in politične pravice. Voliti se sme vsak volilec 30 let star, ki zna brati in pisati. O postopanji pri volitvi določil bo posebni volilni red, ki se bode izdelal.

2. Druga zbornica ima pravice upravne in postavodajne.

3. Upravne pravice izvršuje stalna komisija, katera se sestavi iz 6 udov, te imenuje knez po predlogu ministerskega sveta.

4. Upravne pravice stalne komisije določuje posebna postava.

5. Postavodajne pravice druge zbornice pristajajo vsej zbornici. Druga zbornica sklicuje se po posebnem kneževem ukazu za ravno tisti čas in dobo, kakor narodno sobranje. Skupno zborovanje druge zbornice je javno.

6. Celokupnost druge zbornice sostavlja se iz: a) šesterih udov stalne komisije; b) iz dveh zastopnikov vsakega okraja, katere voli okrajni zastop in pa občinski predstojniki. Naredbe za te volitve določila bode posebna postava; c) iz dveh zastopnikov duhovščine, katere volijo izmed sebe škofje knježevine po onem načinu, kakor se vršijo volitve v sveto sinodo. Zastopniki duhovščine se ne smejo odstaviti.

7. V drugo zbornico voliti se smejo osebe: a) ki

so vpisane v volilne zapisnike, ki so stare po 35 let, ki imajo iz nepremakljivega premoženja dohodkov 2000 frankov in so poleg tega akademično izobražene; b) katere so bile v dveh postavodajnih dobah udje narodnega sobranja.

8. Izvoljeni udje druge zbornice ne dobivajo nikakoršne stalne plače, ampak samo dnine, kakor udje narodnega sobranja.

9. Skupnosti druge zbornice pristaja obravnava in sklepanje o vseh postavah, katere je obravnavalo in sklenilo narodno sobranje, od tega izvzet je samo državni proračun, katerega sklepa samo narodno sobranje.

10. Skupnosti druge zbornice ne pristaja pravica postavodajskega pričenjanja in sme pretresavati samo one postave, katere je uže sklenilo narodno sobranje in jih nji doposlalo po svojem predsedniku. Skupna druga zbornica pa sme v pretresovanje ji oddane postave prenarediti.

11. Ako druga zbornica pri v pretresavanje ji izročenih postavah kaj spremeni, vrnejo se te narodnemu sobranju v novo pretresavanje in se ne morejo prej predložiti kneževemu potrjenju, dokler se ni doseglo soglasje obeh zbornic.

Člen 87. ostane nespremenjen, odpade pa drugi del.

Člen 88. Narodno sobranje in druga zbornica volite pod predsedstvom staroste in po izvršeni potrditvi poslanstev začetkom zasedanja vsaka za-se enega predsednika in dva podpredsednika.

Poglavje XX. 2. del. Člen 144. Veliko narodno sobranje sostavi se v onih slučajih, katere določuje sedanja ustava po združenji narodnega sobranja in druge zbornice.

Poglavje XXII. Člen 169. Ako se narodno sobranje in druga zbornica vsaka za-se izreče za premembo ustave, tedaj se ti zbornice po sklepu načrta postave o premembi razpustite in se skličejo tako volilci za narodno sobranje, kakor tudi za drugo zbornico k novi volitvi.

Ta dva, tako ponovljena zbora sta skupno narodno sobranje, katero z večino dveh tretjin vseh udov sklepa o vprašanjih zadevajočih premembo ustave.

Razun podpisa kneževega nosi ta načrt nove ustave podpis ministra Zankova.

Državni proračun za leto 1884.

za kraljestva in dežele zastopane v državnem zboru, po predlogu vlade.

I. del. Potrebščine.

1.	Potrebščine za Najviši dvor . . .	4,650.000 gld.
2.	Kabinetna pisarna Nj. Veličanstva	72.272 „
3.	Državni zbor (med tem zgradbe 257.500 gold.)	973.742 „
4.	Državna sodnija	24.000 „
5.	Ministerski svèt, dispozicijski zaklad, uradni časniki in upravna sodnija	1,010.409 „
6.	Doneski k stroškom za skupne potrebščine	88,754.977 „
7.	Ministerstvo notranjih zadev, kamor spadajo razun stroškov politične uprave tudi oni za državne ceste, vodne in druge zgradbe itd.	18,674.039 „
8.	Ministerstvo za deželno brambo .	9,368.343 „
9.	Ministerstvo za bogočastje in nauk	19,315.841 „
10.	Ministerstvo denarstva, med temi: za povračila vžitnine, za sol, tobak, loterijo itd. nad 55 milijonov, tedaj skupaj	104,295.368 „
11.	Ministerstvo za trgovino, s pošto, državnimi železnicami itd. . . .	74,342.210 gld.
12.	Ministerstvo za poljedelstvo z državnimi gozdi, grajščinami in rudniki	13,322.700 „
13.	Ministerstvo pravosodja	20,898.570 „
14.	Vrhovno računovodstvo	153.000 „
15.	Pokojnine	15,574 200 „
16.	Podpore in pripomoči.	
	A. Deželnim zakladam in občinam	242.000 „
	B. Prometnim napravam . . .	13,747.700 „
	C. Nekaterim zemljiškim zakladom	17,306.066 „
17.	Državni dolg	121,395.143 „
18.	Uprava državnega dolga	988.510 „
	Skupna svota potrebščin .	511,119.390 gld.

II. del. Zaloga.

1. 2. 3. 4.	. . . . .	— gld.
5.	Ministerski svèt: Uradni časniki in koresp. bureau	690.900 „
6.	. . . . .	—
7.	Ministerstvo notranjih zadev . . .	1,054.125 „
8.	Ministerstvo za deželno brambo .	213.270 „
9.	Ministerstvo za bogočastje in nauk	5,371.557 „
10.	Ministerstvo denarstva . . . . (med tem: sol nad 19 milijonov, tobak nad 69 milijonov, loterija nad 20 milijonov)	396.780.294 „
11.	Ministerstvo za trgovino	44,516.062 „
12.	Ministerstvo poljedelstva	10,626.864 „
13.	Ministerstvo pravosodja	664.182 „
14.	. . . . .	—
15.	Pokojnine	66.304 „
16.	Podpore in pripomoči:	
	A.	—
	B. iz prometnih naprav	398.313 „
	C. zemljiških zakladov	25.000 „
17.	Državni dolg	11,840.106 „
18.	Uprava državnega dolga	13.600 „
19.	Dohodki in prodaje nepremičnega državnega imetja	104.000 „
	Skupna svota dohodkov .	472,364.577 gld.
	V primeri s potrebščino	511,119.390 „
	kaže se primanjkljaj	38,754.813 gld.

Zabavne stvari.

Podoba.

Povést.

Ruski spisal N. V. Gogolj. Preložil L. G. Podgoričan.

II.

(Konec.)

„„Čakal sem te, ljubi sin““ — spregovoril je, ko sem bil stopil préd-enj, zato da bi me poblagoslovil. „„Imaš pred seboj sestro, s katero se zdaj-le začenja tvoj život. Tvoj pot je čist, ne kreni z njega. Ti si nadarjen; spretnosti so najdraži dar Božji, — ne pogubi jih! Zalezuj, uči se vsega, kar vidiš, in vse poklanjaj čopiču; ali v vsem skrbi, da bodeš lovil umeteljniške sestave vzvišeno tajnost. Srečen je živopisec, ki jo ima v svoji moči. Njemu ni noben predmet v prirodi neznaten. V ničevosti je umeteljnik velik tako, kakor v čem velikem; v zavrženosti ne nahaja nič zavrženega, kajti prosvita jo čista tvoriteljeva duša, a kar je bilo

završeno, dobiva uže visok izraz, teklo je skozi njega čistečo dušo. Veličastnega, nebeškega raja obraz človek nahaja v umeteljnosti, zato je nad vse vzvišena. I dasi je čestiti mir blagostnejši od vsake svetske bure; da-si je stvarjenje vzvišenejše, nego rušenje; da-si je angelj le vsled svoje duše — nje čistosti viši od vseh neštevilnih moči in ohole satanove strasti, vendar je visoko umeteljnostno tvorjenje vzvišenejše, nego kar koli na sveti. Žrtvuj se jej, zamekni se vá-njo z vso ljubeznijo, ne z ljubeznijo, ki diše pozemske želje, temuč s tiho, z nebeško ljubeznijo; brezi nje človek ne more vzleteti sè zemlje, brezi nje ni pravega pokoja, — njegovih čaralnih zvukov. Vsemu na pokoj na svet prihaja vzvišeno umeteljnostno tvorjenje. Umeteljnost ne more čmernosti probujati v duši, temuč vznaša se, kakor blagozvučna molitva, večno k Bogu. Ali vendar trenotki, temni trenotki . . . .““

„Umolknil je, a jaz sem opazil, da je nenadoma pomračil se njegov jasni obraz, kakor bi bil nekov trenoten oblak razprostrl se po njem. „„V mojem životu je neka dogodba““ — spregovoril je. „„Še zmirom ne znam, kaka strašna prikazen je bila to, ki sem obraz namalal po njej. To je gotovo bila peklenska prikazen. Znam, da svet zameče pleklenščkovo bitje, za tega del ne bodem govoril o njem; priznavam le, da sem malal ga o zoprnem čutji: jaz te trenotke nisem čutil nikakoršne ljubezni do svojega dela. Hotel sem se zmoči sè silo, brezidušno sem oglušil vse, da bi veren bil prirodi. To ni bil umeteljnosten plod, zato je čutje, ki vsakoga objemlje o pogledu na tako delo, mučno čutje, čutje nepokojno, ne umeteljnikovo čutje, ker umeteljnik mirno diše tudi o razgretji. Slišal sem, da podoba gré iz rok v roke in da razseva mučen vpliv, ki v umeteljniku plodí zavist, mračno sovraštvo do brata, zlobno željo, da bi ga pokončal in zadušil. Bog te varuj takih strasti! Strašnejšega od njih ni ničesar. Boljše je trpeti vso britkost vsakoršnega preganjanja, nego le malo preganjati kogar koli. Skrbi za čistoto svoje duše. Kdor je nadarjen, ta mora imeti čistejšo dušo, nego vsi drugi. Drugim prizanašajo mnogo, njemu pa prav nič. Človeka, ki z doma otide v čisti praznični obleki, dosti je, da ga okropí le ena kaplja blata s kolesa, uže se okrog njega vsujó vsi ljudjé, kažó ga s prstom in blebečejo o njega čistoti, ki ti ljudjé sami ne vidijo mnogih madežev na drugih — mimo prihajajočih v vsakdanji obleki, ker na delavniškem oblačilu madeži niso tako znatni.““

„Poblagoslovil me je in objel. Nikdar svoje žive dní nisem bil tako visoko počeščen. Pritisnil sem se k očinim prsim bolj vsled svoje pokornosti, nego vsled sinovskega čutja, in poljubil sem njegove plujoče srebrne lase.“

„Solza se mu je zasvetila v očéh.“

„„Zvrši, ljubi sin, mojo edino prošnjo““ — rekel mi je stoprv o ločitvi. — „„Morebiti se ti posreči, da najdeš kde podobo, ki sem ti govoril o njej. Izpoznal jo bodeš po nenavadnih očéh in po njih neprirojenem izrazi. Pokončaj jo kakor koli!““

„Sami lehko sodite, ali je bilo mogoče, da bi ne bil obljubil in zaklel se, da ustrežem prošnji. Celih petnajst let ni posrečilo se mi, da bi bil našel kaj takega, kar bi le nekoliko bilo podobno popisu, kateri mi je bil dal oča, kar sem zdaj o dražbi . . . .“

Umeteljnik je, ni bil še dokončal svoje besede, ozrl se na steno, zato, da bi še enkrat pogledal podobo. To trenotje so se učinili vsi zbrani poslušalci, iskali so z očmí nenavadne podobe. Ali na največe čudo je ni bilo več na steni. Neumljiv govor in šum je preletel vso tolpo, précej po tem pa je bilo razločno slišati besedo: „Ukradena!“ Nekomu se je posrečilo, da je odnesel jo, ko so presojevalci pazno poslušali povest. Dolgo časa so vsi prisotni ostali v negotovosti, da niso znali, ali so res videli te čudne oči, ali je to bila le omama, ki je bila vstala jim v očéh in utrudila jih, ker so dolgo časa ogledavali stare obraze.

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. (*V zavarovanje bregov Save na Kranjskem*), kakor čujemo, poglavito za brambo savskih bregov pri Stožicah in Beričevem, kaže nam državni proračun za l. 1884. izdatno povikšano svoto 50.000 gld. To nam priča, da prizadevanje g. deželnega predsednika bar. Winklerja, oprto na sklep deželnega zbora kranjskega, ni padlo na skalnata tla in da se bode v prihodnje tudi zoper škodo povodenj na Kranjskem vsaj nekoliko storilo, med tem, ko se za zavarovanje vodnih bregov na Avstrijskem, Štajarskem, Tirolskem in Koroškem izdavajo velikanske svote.

— (*Občni zbor Matice Slovenske*) dne 5. t. m., o katerem poročamo obširneje na drugem mestu, bil je zadostno obiskan, rešile so se vse točke dnevnega reda razun prememb društvenih pravil. — Razen druzih sklepov pa omenimo onega, da je bil odličen češki rodoljub, véliki posestnik in državni poslanec grof Harrach, soglasno izvoljen za častnega uda Matice Slovenske.

— (*Zadnji mesečni živinski somenj*) pretekli ponedeljek bil je prav dobro obiskan; goveje živine prignali so nad 300 repov; pokupili so jo po zeló visokih cenah večidel trgovci s Koroškega, Tirolskega, Istre in Gorice. Konj ni bilo veliko, barantija slaba.

— (*Loterija pa poštne hranilnice.*) Iz posnetka državnega proračuna za l. 1884. se vidi, da loterija prinaša na leto nad 20 milijonov gold. Od teh dohodkov plačuje država za dobitke in drugih stroškov nad 12 milijonov gold., tako, da državi ostaja na leto čistega dobička 7,764.000 gold. Ta prostovoljen pa vendar najbolj krvav davek razdeli se po posameznih deželah sledeče: Nižeavstrijska zastavi v loterijo vsako leto 9·2 milijonov in dobiva za to nekaj nad 5 milijonov dobitkov, Gornjeavstrijska zastavi po 950.000 in dobiva po 536.000 gold., Solnograška zastavlja po 240.000 gold. in dobiva po 135 000 gold., Tirolska s Predarelsko zastavlja po 350.000 gold. in dobiva po 197.000 gold., Štajarska zastavlja po 1,020.000 gold. in dobiva po 570.000 gold., Koroška zastavlja po 100.000 gold. in dobiva po 56.000 gold., Kranjska zastavlja v loteriji po 300.000 gold. in dobiva po 169.000 gold., Primorska zastavlja 840.000 gold. in dobiva po 474.000 gold., Dalmatinska zastavlja po 45.000 gold. in dobiva po 25.000 gold., Česka zastavlja po 4,100.000 gold. in dobiva po 2,314.000 gold, Moravska zastavlja po 1,140.000 gold. in dobiva po 644.000 gold., Šlezka zastavlja po 360.000 gold., dobiva 203.000 gold., Gališka zastavlja po 1,470.000 gold. in dobiva po 830.000 gold., Bukovina zastavlja po 85.000 gold. in dobiva po 48.000 gold. — To so prežalostna znamenja pogubnega igranja. Ako bi samo Slovenci

na Štajarskem	svojih	330.000	gold.
na Koroškem	„	40.000	„
na Kranjskem	„	300.000	„
na Primorskem	„	700.000	„
	skupaj	1,370.000	gold.

nosili rajši v poštne hranilnice, kjer se z markami nalagati more tudi po 5 kr.; koliko premoženja bi se nabralo v blagor naroda vsako leto, koliko v desetletjih in koliko nesreč bi se odvrnilo od družin, katerih mnogo na nič spravi dostikrat sama loterija. — Slovenci! no-

site vendar svoje trdo zaslužene krajcarje v poštne hranilnice, kjer imate gotovi dobiček, ne pa več v loterijo, kjer imate gotovo zgubo.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Državni zbor imel je včeraj svojo tretjo sejo, in kakor se čuje, imate biti še dve pred božičnimi prazniki. Levica prinesla je sicer mnogo viharja saboj s počitnic in skusila je ta vihar prenesti tudi v zbornico s tem, da se je v budgetnem odseku odpovedala sodelovanju, odbacnivši vsa svoja dosedanja poročila, toda desnice ta korak nasprotnikov prav nič ni spravil iz ravnotežja, ker udje desnice prevzeli so brez premišljevanja pa tudi brez težave poročila levičarjev in ne bo nikakor težko prenašala kujanja, katero mora ravno levičarjem v prvi vrsti biti v škodo. — Pretekli petek, v drugi seji, oddali so se vsi nujni predlogi: začasni budget itd. v prvem branji dotičnim odsekom v posvetovanje; nadalje skušal je dunajski poslanec, véliko-nemški kolovodja dr. Kopp, s silo pritirati v zbornico oni protest Chlumeckijev zoper dopolnilne volitve vélikih posestnikov na Moravskem, akoravno sta se izvoljenca odpovedala poslanstvu in se imajo nove volitve vršiti uže dne 18. t. m. — Nadalje interpeliral je dr. Rechbauer ministra Pražaka zarad posvarjenja šmarijskega sodnijskega pristava, kateri je bil predstojnik nemškega „Schulvereina“. — Konečno je tudi grof Taaffe odgovoril na več interpelacij iz prejšnjega zasedanja, med temi na ono zarad premeščenja bivšega litijskega okrajnega glavarja viteza Vestenecka, ne pa, da bi bil odgovor ministrov navedel kaj novo-pomenljivega. — Včerajšnja seja napolnjena bila je večidel z razpravo o privolitvi začasnega budgeta za prve tri mesece leta 1884. — Poročevalec bil je grof Henrik Clam, govorili so pri tej točki: Menger, Führenkranz, minister Dunajewski, Scharschmid. Tudi poslanec Kindermann se je oglasil v specijalni razpravi, pa govoril je le malo besed, predsednik Smolka pa ga je dvakrat opomnil, da ni več splošna razprava, in tako se je specijalna razprava hitro končala. Potem oddali so se različni nasveti posameznim dotičnim odsekom in potem se je vršilo 18 dopolnilnih volitev v odseke. Začetkom seje izročil je med drugim poslanec Richter in tavariši predlog zarad premembe civilnega postopnika, tako da naj bi bilo izrekoma od rubežni izvzetega orodja in priprav za obrtnije in kmetijstvo potrebnega. — Na mesto češkega poslanca Neubauerja bil je v Vlašinu včeraj izvoljen proti Gregrju propadli bivši poslanec Tonner skoraj soglasno. — Knez Jurij Lobkovic in baron Pfeil odpovesta se kmalu poslanstvu in na mesto prvega izvolil se bo še ta teden nov prvi podpredsednik.

Hrvatska. — V nedeljo večer došel je v Zagreb novoimenovani ban baron Khuen. Na kolodvoru pričakoval ga je mestni župan Hoffmann in drugo uradno naročeno osobje. V pondeljek sprejel je nov ban urade svojega področja od vladinega komisarja, predstavili so se mu vsi uradi itd. Deželni zbor sklican je na prihodnji petek dne 17. t. m., kjer se bode kmalu pokazalo, kako se uvrsté stranke v očigled novemu položaju in pa, katera pota bode hodil novi ban, ali hoče zadovoljiti opravičene zahteve hrvatskega naroda in s tem tudi ohraniti mir med Ogersko in Hrvatsko, ali pa streči onemu delu ogerske vlade, kateremu je še zmiraj uzor vladanju bivši hrvatski ban baron Rauch.

Ogerska. — Ta pondeljek pričela se je v ogerski gosposki zbornici praz zanimiva obravnava o novi postavi, po kateri se dovoljuje sklepanje zakona med judi in kristjani. Vlada je predložila načrt postave, da v tem pred svetom označi svojo liberalnost (?) in pa kot pripomoček zoper protijudovstvo (antisemitizem) v ogerski deželi. Zbornica poslancev sprejela je ta načrt po obširni razpravi po želji vladini, čemur se ne bode čudil nihče, komur je znano, da je velik del ogerskih poslancev zadolžen judom. — V gosposki zbornici ogerski pa se stvar nekoliko drugače suče. Probudili so se sicer ne ravno zeló goreči ogerski kardinali, nadškofje, škofje in drugi duhovni dostojanstveniki tamošnje gosposke zbornice, govorili so oni, pa tudi posvetni konservativni grof Aponi jedrnato in odločno zoper ta v korist brezverstva stavljen predlog, in kar je še bolj pomenljivo, nadjajo se celó zmage pri glasovanju, akoravno je v boj za postavo in vlado šel celó Tisza. Zato pa tamošnji vladini časniki uže zdaj žugajo, da hočejo prestrojiti gosposko zbornico. Ne dvomimo, da ima vlada Tiszova tudi v to dobro voljo, toda ne vé se, ali ne bode močneja sapa konservativna, katera bi znala tudi na Tiszovo mesto spraviti moža in pa vlado v verskih vprašanjih saj nepristransko, katera tudi nekoliko omeji judovsko vsegamogočnost na Ogerskem.

Francoska. — Razprava o privolitvi 9 milijonov za vojno brambo v Tonkingu postaja zeló zanimiva v zbornici francoski. Javno mnenje obrača se ojstro zoper postopanje kitajskega poslanika Ceng-a, kateri je, kakor soditi, skupno z Angleško zmiraj delal zoper Francosko. — Razprave s Kitajsko dozorele so tudi do skrajnega vprašanja: vojska ali mir. Mnogo časnikov izreka se tudi uže odločno za to, poslaniku Cengu doposlati potne liste in Kitajski pokazati ojstrejše čine. Videti je tudi, da Francoski vkljub dobre volje ne bode mogoče ogniti se težavne in drage vojske v daljni izhodni Aziji. Angleška, Nemška in severno-amerikanske združene države dogovarjale so se že tudi, kako varovati svoje državljane v tamošnjih krajih.

Angleška. — Ako Angleška saj tihoma Francozom privoši drago in nevarno vojsko s Kitajci, — ne kaže pa tudi Angleški ne veliko boljše v Egiptu. Zopet drug oddelek angleško-egipčanske vojske vničili so kardela krivega proroka v gornjem Egiptu. To so znamenja, po katerih se ne da dvomiti, da se velik del mohamedanov v Afriki pridružuje zastavi krivega proroka, čegar moč raste od dne do dne. Sploh sodijo posebno dobro podučeni angleški krogi, da po naznanilih vničeni oddelki egipčanske vojske v resnici niso bili vničeni, temveč, da so zapustivši svoje poveljnike zbežali pod zastavo krivega proroka, kakor je to dokazano pri oddelku egipčanskih žandarjev.

Telegram „Novicam“.

Dunaj, 12. decembra ob 1. uri 20 min. pop.

Danes je zbornica sprejela trimesečni budget v tretjem branji brez ugovora. Jutri zadnja seja pred prazniki; prva seja bo po novem letu 22. januarja. — Ogerska gosposka zbornica je z večino 6 glasov zavrgla vladin načrt postave zakona judov s kristijani, kar je hud udarec Tiszini vladi.

Žitna cena

v Ljubljani 1. decembra 1883.

Hektoliter: pšenice domače 7 gold. 96 kr. — banaške 8 gold. 91 kr. — turšice 5 gold. 40 kr. — soršice 6 gold. 50 kr. — rži 5 gold. 20 kr. — ječmena 4 gold. 23 kr. — prosa 5 gold. 20 kr. — ajde 5 gold. 20 kr. — ovsa 2 gold. 90 kr. — Krompir 2 gold. 68 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: **Alojzij Majer.** — Tisk in založba: **J. Blaznikovi nasledniki** v Ljubljani.